

Ана Савић

Београд, Народна библиотека Србије

УДК 027.54(620)

НОВА АЛЕКСАНДРИЈСКА БИБЛИОТЕКА

На крајњем западу делте Нила, између Средоземног мора и језера Марут, смештена је Александрија. Чувена и јединствена по много чему. И данас, после 2.300 година постојања, је највећи град Средоземља, савршеног географског положаја и фасцинирајуће историје и културе. Александар Македонски је изабрао баш тај рт да изгради луку, добро чувану од бујице Нила, мегаполис на обали мора, организован по Аристотеловим принципима идеалног града. Много пута слављена и заборављана, Александрија је била и остала јединствена. Довољно је рећи Фарос, Александар Велики, библиотека, и јасно је да је реч о Александрији.

Птоломеји су управо на оваквом месту одлучили да направе кућу у којој ће сместити сво знање света. Александријска библиотека је нестала пре око 1.600 година и као да од тада траје сан о њеном поновном рођењу. Готово на истом месту где се налазила чувена Птоломејева библиотека, данас се налази Bibliotheca Alexandrina.¹⁾ Идеја о оснивању нове Александријске библиотеке је потекла са Александријског универзитета 1974. године. Унеско ју је подржао, и 1989. године је норвешка архитектонска компанија израдила пројекат Библиотеке. Годину дана доцније је у Асуану одржана Конференција оснивача на којој је дата прва финансијска подршка изградњи библиотеке, у износу од 65 милиона долара. Средства су прикупљена од арапских земаља, Саудијске Арабије и Ирака. Касније ће се у пројекат укључити још 27 земаља и институција из целог света и средства нарасти на око 100 милиона долара. Изградња библиотеке је почела 1995. године, а завршена је крајем 1996. године. Само грађевински радови су коштали 59 милиона долара. Зграда у облику диска,

обима 160 метара, окренута ка мору, симболизује рађање Сунца. Овај симбол, преузет из митологије старог Египта, у садашњем тренутку означава рађање, изражање знања. Библиотека је опасана гранитним зидом висине 12 метара, са уклесаним словима свих светских писама. Око целе зграде је водени обруч и моћ воде да рефлектује такође има своју симболику. У централном делу унутрашњости библиотеке је читаоница осветљена индиректним, природним светлом, што је постигнуто специјалном кровном конструкцијом направљеном од 600 бетонских ниша, које су оквири прозора смештених под одређеним углом. Кровна конструкција подсећа на нише у којима су се чували папирусни свици у храмовима древног Египта.

Спољашњи облик библиотеке симболизује излазеће Сунце, а у њеној непосредној близини је Планетаријум, још једно архитектонско остварење које има своју симболику. Саграђен у облику кугле, Планетаријум симболише Месец.

До главног улаза библиотеке долази се мостом који од универзитета води ка библиотеци и продужава ка Средоземном мору. Он спаја све симболе Александрије, прошлост и садашњост и све културе.

Библиотека је део комплекса који чине институције науке и културе, и намеће се закључак да су и окружење у коме се она налази и централно место културно-историјске целине које заузима, својеврсна симболика, односно указује на место библиотека у будућности. Читав комплекс у физичком смислу чине библиотека, Интернет центар, три музеја,²⁾ пет истраживачких института, Планетаријум, два изложбена простора са сталним поставкама, шест галерија и Центар за конференције са 300 седишта.

Нова Александријска библиотека носи титулу „четврта пирамида“, и визија будућности је да она постане светски центар културе, научних достигнућа и дијалога. Њена основна улога је да чува славу прошлости, служи садашњости и ствара будућност. Најшире речено, Александријска библиотека је концепт библиотеке за 21. век. Она треба да одговори потребама будућних корисника, а дигитализација ће учинити доступнијим све што је људски ум створио до сада.

Bibliotheca Alexandrina је независан правни субјекат у односу на Владу Египта. За све своје активности и пословање је одговорна директно председнику Египта. Водеће тело у организационој структури је Савет покровитеља, затим Управни одбор и директор. Чланови Савета покровитеља су истакнуте личности из свих области друштвеног живота из целог света и бирају се од стране председника Египта. Савет прати све активности библиотеке и даје предлоге за њихово унапређење. На челу Управног одбора је гђа С. Мубарак, а чланови су најеминентнији научници из свих земаља света. Директор библиотеке је господин Исмаил Серагелдин.

Библиотеку као целину чине: Главна библиотека, Библиотека за мултимедије, Таха Хусеин библиотека (за слепе и особе са општењем видом), Библиотека за младе (12-18 година) и Дечја библиотека (6-12 година).

Фонд Главне библиотеке, поред монографских публикација чине и периодичне публикације, мултимедији, електронске публикације и колекција рукописа, старе и ретке књиге. У овом тренутку библиотека поседује 250.000 јединица, не рачунајући рукописну грађу. Простор је предвиђен за смештај осам милиона јединица. У оквиру библиотеке налазе се и легат Шади Абдел Салама (Shady Abdel Salam) као и писаљка и наочаре грчког песника Кавафија. Највећи део фонда је у слободном приступу, смештен на полицама у читаоници коју чини седам нивоа, са 2.000 места за кориснике. Публикације су смештене према научним областима, чији се редослед делимично поклапа са системом УДК.

Библиотека за мултимедије укључује колекцију штампаних ствари и некњижне грађе. Овде су корисницима на располагању књиге које садрже пропратну грађу у виду некњижног материјала, као и CD/DVD, аудио касете, плоче, видео касете, слајдове, фотографије и друго. Библиографски записи овог материјала су доступни преко ОРАС-а библиотеке. Читаоница је посебно опремљена за коришћење ове врсте грађе. Постоји и служба која пружа помоћ корисницима у претраживању и коришћењу.

Таха Хусеин библиотека је свој концепт израдила са основним циљем укључивања особа са посебним потребама, конкретно слепих и слабовидних, у све сфере друштвеног живота. Поред публикација писаних Брајевом азбуком опремљена је специјалним рачунарским софтвером који омогућује слепим и слабовидним особама претраживање библиографске базе, преко ОРАС-а. Претраживање је могуће коришћењем звука или Брајеве азбуке. Користећи исти софтвер исписи добијених резултата претраживања се могу штампати Брајевом азбуком.

Основни циљ Библиотеке за младе је да едукује и припреми младе за коришћење Главне библиотеке. Фонд ове пресликани је фонд Главне библиотеке, у смислу научне покривености, само је врста грађе прилагођена узрасту. Корисницима су на располагању штампане ствари и некњижна грађа. Могу се похађати разни курсеви, радионице, а заступљене су и друге активности, сходно интересовањима младих. Корисници су млади узраста од 12 до 18 година.

Дечја библиотека нуди едукационе, културне и рекреативне програме. Циљ јој је развијање интересовања за читање код деце, као и њихових креативних и истраживачких способности кроз различите садржаје. Фонд Дечје библиотеке обухвата више од 7.000 свезака, укључујући сликовнице, књиге прилагођене дечјем узрасту и аудио-визуелни материјал, на више језика. „Рачунарска лабораторија“ уводи најмлађе кориснике у свет рачунара и учи их претраживању

библиографске базе, сходно интересовањима. Овај сегмент се остварује претраживањем деци занимљивих сајтова и ОРАС-а библиотеке. С обзиром на то да су корисници ове библиотеке деца узраста од 6 до 12 година, библиотекари се баве и педагошким радом. Певају са децом, читају им, пртају са њима. Чине све да подстакну њихову креативност и промовишу читање.

Улазећи у „пирамиду знања“, како још називају Александријску библиотеку, наилази се на пулт општих информација. Ту се налазе информатори који посетиоцима пружају информације, дају објашњења, упознају их са историјатом древне Александријске библиотеке и помажу у упознавању и коришћењу нове библиотеке, као и других сегмената културног комплекса. Професионалним библиотекарима који је посете на располагању су информатори-водичи спремни да их упознају са организацијом и активностима библиотеке, неким њеним конкретним сегментом и дају им одговоре на сва стручна питања.

Пулт на коме се могу добити опште информације се налази на улазу у Главну библиотеку, а кориснике и посетиоце са сложенијим захтевима информатори упућују ка пултовима где се налазе библиотекари-специјалисти из одређених области знања и пружају информације, дају упутства, или помажу у претраживању библиографске базе. Уколико постоји потреба, они врше претраживање за крајњег корисника, на основу попуњеног формулара о жељеним информацијама. Такви пултови, један или више њих, налазе се на сваком нивоу читаонице.

Музеј антике је поклон Министарства културе новој Александријској библиотеци. Садржи око 1.100 експоната, који су постављени хронолошки, од времена фараона до Наполеоновог похода на Египат.

У Музеју рукописа се налази 6.700 старих рукописа, укључујући и старе и ретке књиге из Египта и ван њега. Готово читава збирка је микрофилмована, или постоји у облику микрофилма или CD-а. Bibliotheca Alexandrina, као национална библиотека Египта, поред осталих матичних функција има и обавезу пружања стручне помоћи другим библиотекама. Поред тога стручњаци Александријске библиотеке обављају послове каталогизације, индексирања и конзервације рукописа који се налазе у другим културним и верским институцијама. Међу њима су и Библиотека Ал Азхар у Александрији и џамија Сиди Мурси Абул Абас. У згради Планетаријума се налази Музеј науке. Ту је постављена изложба историјског развоја науке од најстаријих времена до данас. Изложба је дар Министарства културе Француске.

„Impressions of Alexandria“ је изложба гравира, литографија и мапа на којима су забележене импресије уметника и путника везане за боравак у Александрији, од 15. до 19. века. Ту се налазе и ретке и необичне фотографије града из раног 19. и прве половине 20. века. На њима је приказан сјај културног

живота космополитског града Александрије. Експонати су узети из збирке др Мохамеда Авада.

Импресивне су и изложба фотографија „Borders of Science“ Л. Нилсона, који је развио микроскопску фотографију до савршенства, фотографишући еволуцију ембриона у утроби мајке, као и „Egyptian Art“, изложба најбољих радова водећих египатских уметника 20. века, постављена у част отварања Александријске библиотеке.

Део културног комплекса су и Међународна школа информатике (ISIS), Центар за истраживање и специјалне програме, Национални центар за рукописе³⁾, Национални центар за документацију културног наслеђа и Институт за калиграфију.

Један од истраживачких центара Александријске библиотеке је и Нобелова секција, основана уз подршку ScanCom-a и Swedish Friends of the Bibliotheca Alexandrina. Намештај је дизајниран тако да буде истоветан намештају којим је опремљен Нобелов институт у Штокхолму. У Нобелову библиотеку је смештено око 1.200 свезака радова добитника Нобелове награде на оригиналним језицима, као и њихови преводи на арапски, енглески и француски језик.

Већ поменути Планетаријум је у архитектонском смислу уметничко дело за себе. Тај простор је предвиђен за мултимедијалне програме, перформансе, предавања везана за астрономију и друге атрактивне садржаје. Филмови, који прате предавања, се приказују на екрану величине 13,5 метара, који се налази на таваници Планетаријума и сферичног је облика.

За Александријску библиотеку је везано много симболике, а њени грађитељи су се потрудили да је истакну у сваком погледу. Ту су се материјално и духовно сусрели на најбољи могући начин. Импазантна грађевина, као стеципте свих продуката људског ума, је смештена у врло смишљено окружење. Као део културног комплекса, својим местом у њему даје одговор замишљенима над питањем вреди ли библиотекаство звати науком. Својим одмереним, дамским присуством, Bibliotheca Alexandrina се намеће као објекат поштовања, како онима за које је подстицај да чине праве ствари, тако и оним другима. Толика различитост на једном месту на свакога оставља утисак фасцинантног. Александрија је најзеленије место у Египту, ту се Нил улива у море, и ту је Александријска библиотека која гледа на Фарос. Ту се налази све.

Библиографија:

1. Empereur, Jean-Yves. Alexandria : past, present and future. London: Thames & Hudson, 2002. www.bibalex.org
2. Serageldin, Ismail. Bibliotheca Alexandrina : the rebirth of the Library of Alexandria.
3. Alexandria: Bibliotheca Aleksandrina, 2002.

Напомене

- 1) садашњи назив Александријске библиотеке
- 2) Музеј антике, Музеј старих рукописа и Музеј науке
- 3) Центар прикупља, обрађује, класификује и врши заштиту старих рукописа, као и њихово микрофилмовање и преношење у дигитални облик, и има обавезу стављања на увид научној јавности резултате до којих се дошло истраживањима везаним за ново-прикупљене рукописе. Такође организује и стручне курсеве конзервације ове врсте материјала.

Резиме

На истом месту где се налазила Птоломејева Александријска библиотека 2002. г. је званично отворена нова Александријска библиотека – *Bibliotheca Alexandrina*. Идеја о изградњи нове Александријске библиотеке је потекла са Александријског универзитета 1974. године и захваљујући напорима многих организација, установа и појединаца из целог света, а уз подршку Унеска, отворена је библиотека за 21. век. Сакупити и организовати целокупно људско знање и одговорити захтевима модерног доба, а оправдати име и сачувати дух прошлости, основни су циљеви Александријске библиотеке. Шире посматрано, у реализацију пројекта се кренуло са намером да се направи водећи светски центар успостављања дијалога, слободе мисли и превазилажења свих разлика. *Bibliotheca Alexandrina* је културни комплекс у коме централно место заузима библиотека. Иако је првенствено национална установа, Александријска библиотека има немерљив интернационални значај и њена основна мисија је повезивање свих култура и рушење свих граница, у име знања.

Анна Савич
Александрийская библиотека

Резюме

На том же месте, где находилась Александрийская библиотека Птоломея в 2002-ом году официально открыта новая Александрийская библиотека - *Bibliotheca Alexandrina*. Идею о постройке новой Александрийской библиотеки затеял Александрийский университет в 1974-ом году и благодаря усилию многих организаций, учреждений и отдельных лиц из всего мира, а при поддержке ЮНЕСКО, открыта библиотека для 21-ого века. Собрать и организовать совокупное человеческое знание и удовлетворить требованиям современной эпохи, а оправдать название и сохранить дух прошлого - это основные цели Александрийской библиотеки. В сущности, в реализации проекта исходилось из намерения сделать ведущий мировой центр осуществления диалога, свободы мысли и превосходения всех разниц. *Bibliotheca Alexandrina* является культурным комплексом, в котором центральное место занимает библиотека. Хотя она в первую очередь является национальным учреждением, Александрийская библиотека имеет неизмеримое интернациональное значение и ее основная миссия - устанавливать связь со всеми культурами и разрушать все границы во имя знания.

Ana Savić
New Alexandria Library

Summary

Last year, in 2002, was the Official Inauguration and Oppening of the New Alexandria Library – Bibliotheca Alexandrina, on the very same place where was situated the Ptolemaic Alexandria Library. The Idea to re-build the New Alexandria Library came from the Alexandria University in 1974. and due to efforts of many Organizations, Institutions and Individals from around the World, and with the great support of UNESCO, the Library for the 21st Century is opened. To Collect and to Organise the overall Human Knowledge and to respond to Demands of the Modern Age, as well to justify the Name and preserve the Spirit of the Past, are the main goals of the Bibliotheca Alexandrina. The intention in realisation of this Project was to build the Leading WorldWide Center to re-establish the Dialog, freedom of opinion and to surpass all the differences. Bibliotheca Alexandrina is a cultural complex, where the Library occupies the central place. Although it is primarily a National Institution, the Bibiotheca Alexandrina has immeasurable international importance and its basic mission is to connect all Cultures and to eliminate all Frontiers, in the name of Knowledge.